

PĚCHOTNÍ ROZHLEDY

ROČNÍK IV.

Redaktor: Podplukovník Bohumil Boček.

ČÍSLO 2.

Štábní kapitán pěch. Josef Chlumský:

Úvaha o pěchotě.

(Pokračování.)

Zbraně pěchoty proti ÚV.

Právě tak jako kulomet ve spojení se zákopem a drátěnými překážkami uvedl v život „dělostřelectvo pěchoty a OV.“, tak objevení se OV. nutí armády, jak již řečeno, aby opatřily své pěchoty zbraněmi proti OV. Tlak budí protitlak. Zbraň vytváří zbraň odvetnou.

O otázce výzbroje pěchoty proti ÚV. sluší uvažovati se dvou hledisk a to: s hlediska vlastností ÚV. a s hlediska pěší jednotky, jež je ÚV. napadena.

Útočná vozba, s níž se pěchota nejčastěji střetne, budou hlavně OA. a OV., kdežto obrněné vlaky jsou zbraní jednak méně používány, jednak zvláštní. Oč pak u obrany proti ÚV. hlavně běží, je jednak síla brnění, jednak pohyblivost vozidla.

OA. jsou prostředek velmi rychlý, ale poměrně málo pohyblivý. Jejich brnění, na němž hodně závisí jejich váha, je v opačném poměru k jejich velké rychlosti a může tudíž býti poměrně snadno prostřeleno. U OV. je tomu podobně. Buď jsou poměrně lehké, tím pohyblivé a tudíž se slabým brněním nebo těžké, tím méně pohyblivé, za to však s mohutným brněním.

Rychlé a velmi pohyblivé OV. vyžadují tedy proti sobě zbraně s velkou rychlostí střelby, při čemž průbojnost nemusí býti třeba příliš veliká. Naopak těžké OV. mohou býti potírány jen účinnou zbraní, při čemž nezáleží tak mnoho na velké rychlosti střelby.

Pro upevnění představy lze rozeznávati:

lehké OV. s brněním do 15 mm a s rychlostí pohybu od 30/hod. výše, střední OV. s brněním do 30 mm a s rychlostí pohybu od 15 km/hod. výše, těžké OV. s brněním nad 30 mm a s rychlostí od 15 km níže.

Dříve než přejdu k posouzení odvetné zbraně s hlediska pěších jednotek, musím říci několik slov o způsobu souboje mezi pěchotou a ÚV.

Na straně ÚV. je silnou stránkou boje ochrana daná brněním, na straně obráncově ochrana daná neviditelností. ÚV. tvoří velký cíl, obránce malý. ÚV. vidí špatně a jen na malou vzdálenost, obránce útočníka výborně (má-li k tomu odvalu) i na vzdálenost střední. Musí tudíž obránce začít souboj dříve, než se ÚV. přiblíží tak blízko, aby mohl účinně začít souboj, t. j. dnes asi na 400—500 m.

A to je nejmenší vzdálenost, jež je rozhodující pro posuzování boje proti ÚV.

Jak by měla vypadat výzbroj pěších jednotek proti ÚV.?

Je především možné sestrojiti zbraň, jež by byla s to účinně potírat jak lehká ÚV., tak i střední a jež by se současně mohla uplatnit u kterékoli pěší jednotky, družstvem počínaje?

Zdá se mi, že bez jakýchkoliv úvah lze odpovědět, že nikoliv. Vskutku, s hlediska zatížení pěších jednotek je třeba, aby výzbroj proti ÚV. nepřes-

sahovala přespříliš váhu dnešních zbraní, t. j. dnes nejvýše asi 140 kg (váha lehkého minometu) u praporu a asi 10 kg (váha lehkého kulometu) u pěchoty, čtyři a družstva. I když bychom toto hledisko uplatňovali velmi široce, přece jen bych nemohl souhlasit s návrhem škpt. Sommra, zařadit do pěší rot organizace kulometry ráže 12 mm, neboť tato zbraň je poměrně těžká (jistě značně těžší než dnešní těžký kulomet — škpt. Sommer mluví o 90 kg!) a značně objemná.

Zdá se, že je nutné vystačit s jednodušším řešením.

Právě tak „nikoliv“ musíme asi říci s hlediska vlastností ŮV. Budeme i zde asi nuceni rozdělit výzbroj proti útočné vozbě na zbraně proti lehkým, středním a těžkým OV. Již ve světové válce vytvořili Němci celou stupnici zbraní proti ŮV., jež vypadala asi takto:

- a) zvláštní střelivo, t. zv. „průbojné“ pro pušky a samočinné zbraně,
- b) zvláštní puška proti OV. ráže 13 mm (TUF),
- c) kulomet proti ŮV. ráže 13—20 mm,
- d) zvláštní dělo (kanon 37 mm a více),
- e) konečně dělostřelectvo.

Pokusy konané v tomto směru po světové válce nezměnily vlastně nic na této původní stupnici zbraní. Uskutečnění návrhů jen lépe ukázalo předností a vady některých řešení.

K a). Není co nového říci. Průbojné střelivo se může uplatnit jen proti slabému poměrně brnění do 10 mm a tedy jen proti lehkým ŮV. a to jen na malé vzdálenosti.

K b). Tato snaha se nyní vyvíjí ve dvou směrech, z nichž jeden chce využití k dosažení větší průbojnosti brnění hlavně počáteční rychlostí střely při malé její váze (pokusy inž. Gerlicha), druhý zvětšené hmoty střely (samočinná puška zv. Oerlikon, ráže 20 mm) při nejvyšší dosažitelné počáteční její rychlosti. Poněvadž dosažená energie je na Vo závislá čtvercem, kdežto na hmotě střely jen aritmetickou řadou, lze se domnívat, že ukáží-li se pokusy inž. Gerlicha úspěšnými, budou mít pravděpodobně pro potírání lehkých OV. větší význam než velkorážové pušky. Prozatím jeví větší způsobilost proti nim ovšem velkorážová puška, jak plyne ze srovnání váhy zbraně a její výkonnosti u obou směrů:

	Samočinná puška 20 mm vz. Oerlikon ²⁾	Puška ráže 7 mm Gerlichova ¹⁾
Váha zbraně	30 kg	asi 5 kg
Váha střely	128—140 g	8—9 g
VO	550 m/vt.	1358—1063 m/vt.
Proráží na 100 m	20 mm	u ústí asi 20 mm
500 m } pro	15 mm	10 mm
800 m }		asi 7-8 mm
Rychlost střely	40 ran v min.	

K c). Otázka velkého kulometu se technicky podobá otázce, o níž bylo mluveno za b). Rozdíl je s hlediska taktického v tom, že mnozí chtějí mít z velkého kulometu universální zbraň proti všem druhům OV. Zdá se, že by to nebylo neřešitelné, ale při nahlédnutí na výkonnost některých dnešních velkých kulometů shledáme, že by k potírání i středních OV. na vzdálenost větší než 500 m bylo třeba vyšší Vo, než dnes

¹⁾ Podle Revue d'Inf., červen 1933, gen. Challeat „La perforation des blindages“.

²⁾ Revue d'Inf., březen 1933.

tyto zbraně mají. Bylo by třeba jíti nad 1000 m/vt., což značí současně nutnost zlepšiti jakost ocele hlavní, jež by se jinak příliš opotřebovaly.

Vždy pak zůstává ještě — při střelbě nad 500 m — otázka výkonosti lehké střely, jež rychleji ztrácí svou energii než střela těžší.¹⁾

V tom případě poměrně lehká střela velkého kulometu (100—150 g) jistě bude v nevýhodě proti těžší střele malého kanonu (600—800 g).

Konečně se zvyšováním Vo bude se nutně zvyšovat i váha zbraně.

K d. Otázka děla proti ÚV. je v dnešním stavu ještě nerozhodnuta a pravděpodobně konečné slovo o nejlepším řešení řekne teprve příští válka.

Lze celkem vypočísti tyto snahy:

Použití děla určeného proti cílům pozemním i proti ÚV. Tak na př. Němci ve světové válce používali svých minometů i ke střelbě na OV. Minomety střelily t. zv. „Panzerminen“, jež na 600 m prorážejí 15 mm ocelový plát. Rovněž jejich „I. G.“ — což byly vlastně odlehčené polní kanony — byly velmi účinné proti OV.

Použití pro potírání cílů pozemních i OV. jednotného děla — kanonu. Toto řešení, jehož výhodou je, že snižuje počet vzorů zbraní, uvedli v praxi Němci a Poláci. Německý „I. G.“, jak jsem řekl, má velkou účinnost proti OV. při velké účinnosti střely i proti cílům pozemním (váha střely jako u polního děla). Tím arci značně vzroste i váha děla (přes 600 kg). Poláci, kteří se dali touž cestou, snížili váhu střely na 15 kg a tím i váhu děla (Pocisk) asi na 300 kg. Dělo má tak všechny znaky kompromisu, neboť jeho střela proti cílům pozemním má účinek jen na malé ploše a proti ÚV. má poměrně malou průbojnost (protože poměrně malá váha děla nepřipouští vysoké Vo střely). Mělo-li by takové dělo dosáti potřebného účinku — generál Muther žádá na 1000 m průbojnost 30 mm brnění — nemohlo by asi býti lehčí než 400 kg.

Odděliti oba úkoly od sebe v jednotném děle tím, že pro každý je jiná hlaveň.²⁾

Proti cílům pozemním je hlaveň ráže velké (6—8 cm), střela těžká (od 2,5 kg výše), vrhaná poměrně malou Vo na 2—4 km; proti OV. pak hlaveň ráže poměrně malé (37 mm — 47 mm), střela lehká 500—2000 g a velké Vo. Při tom dostřel, jehož se tímto způsobem dosáhne (7—8 km), je jen vedlejším výsledkem požadované Vo, nutné k dosažení žádané průbojnosti a není proti cílům pozemním využitelný.

Jak se z uvedeného díla gen. Muthera dovídáme, užili tohoto způsobu již Němci za války (vložit hlaveň k lehkému minometu). Dnes jej uskutecnilo několik firem, jako Vickers dělem ráže 60/44 mm, Škoda 70/32 a 70/37 mm, Bofors a Sideria 75/47 mm.

Je najevidnější, že při značných výhodách, jež toto řešení má, nevýhodou je poměrná jen složitost technická i organizační a nutnost kompromisního řešení. Gen. Muther se v uvedeném díle vyslovuje proti němu.

Zdá se mi, že by tohoto způsobu mohlo býti velmi dobře použito při dopravě motorické, kde tak nezáleží na váze dopravované druhé hlavně a dvojího střeliva a kde lze rychle měniti střelecké stanoviště zbraně (neboť taktické úkoly a použití obou hlavních vyžadují zpravidla střelby z různých palebných stanovišť).

¹⁾ Tentýž úkaz platí ostaině i pro srovnání směrů uvedených za b).

²⁾ Inženýr Šajtanov „Pěchotní dělo“, VR. 1927, str. 621; mj. gšt. Frant. Koblitz tamtéž, str. 631.

Konečně poslední způsob je sestrojiti proti ÚV. zvláštní dělo — kanon, poměrně malé ráže (37—47 mm), jež by dostačilo i na potírání středních OV.

Generál Muther požaduje průbojnost 30 mm brnění na 1000 m a domnívá se, že by tento požadavek splnil samočinný kanon ráže 37 mm, Vo asi 850/m vt. a váhy asi 300 kg.

Francie má dnes ve výzbroji kanon 37 mm, Vo asi 400 m, o váze asi 100 kg, z čehož již plyne, že tato zbraň se může uplatnit jen proti lehkým OV.

Spojené státy zavedly do výzbroje 37 mm samočinný kanon vážící asi 170 kg. Ani tato zbraň nemá tedy výkonnosti, požadované generálem Mutherem.

K e). O polním dělostřelectvu jen podotýkám, že k účinnému potírání OV. potřebuje průbojnou střelu.

To dostačí snad pro přehled o zbraních proti ÚV. u pěchoty. Co se týče jejich organizace, není dosud zcela jasno, mají-li býti přiděleny jen pěším jednotkám, či mají-li tvořiti též nějaké jednotky ve vyšší jednotce. V prvním způsobu je nejmenším vybavením 1 kanon pro prapor (jako ve Francii). Čím větší finanční prostředky státu, tím vyšší je požadováno vybavení jednotek těmito zbraněmi. Němci, tuším, předvídají ještě u vyšších jednotek jednotku těchto zbraní, motorisovanou, jež by podle potřeby zesílila úsek, zvláště vydaný útoku ÚV.

Co do volby zbraně (puška, velký kulomet, kanon) je zřejmé, že hlavním vodítkem bude účinná vozba protivníkov. Bude-li se skládati z vozidel lehkých a pohyblivých, vnucuje se k obranné výzbroji velký kulomet a puška; budou-li nepřátelské OV. mohutně obrněny, je třeba kanonu. Necht' však je zaveden kterýkoli ze jmenovaných prostředků, vždy to značí pro pěchotu jednak nutnost organizačních změn, jednak větší zatížení a tím i omezení pohybu.

Pěchota a ostatní dnešní bojové prostředky.

Prostředky, s nimiž se pěchota v příští válce setká, jež však již nikterak nemohou přímo náležeti, je letectvo a chemické látky.

Co se týče letectva, potřebuje pěchota obranné prostředky proti němu, neboť je jisté, že útoky letectva na pěchotu, zejména pochoduující nebo převáženou, budou jednak časté, jednak účinné. Tyto útoky budou prováděny pravděpodobně spíše bombardováním výbušnými a zápalnými pumami, což podle amerických pokusů je prostředek mnohem účinnější než postřelování kulometem.

Aby letec, pochoduující nebo jedoucí proud pěchoty pumami zasáhl, musí se snést poměrně nízko a může pumy vypustit jen právě ve chvíli, když napadené vojsko přelétává.

K obraně proti nízko létajícím letounům může použití pěchota výhodně svých kulometů i pušek.

U kulometů jde hlavně o to, aby byly okamžitě v palebné pohotovosti, neboť útok letce trvá jen desítky vteřin. Tato rychlá palebná pohotovost je právě slabinou pro použití těžkých kulometů.

Němci a Poláci dali část svých kulometů i jejich obsluhu na povozy (Begleitzug, tačanky), což uspišuje jejich pohotovost střelby proti letadlům. Jinde se hledá řešení v tom, že na káru, na níž je vezen kulomet, je připevněno zařízení k střelbě proti letadlům, takže jde jen o to, kulomet nasaditi. U nás jsme podle PŘ. dosud čelili malé střelecké pohotovosti

těžkých kulometů taktickým opatřením, jež záleží v tom, že těžké kulomety dáme buď v čelo proudu (do předvoje) a podle potřeby na důležitých místech jich část umístíme. Tato část se pak připojí buď k své jednotce, když přijde, nebo až za proudem.

Jiný způsob jest umístiti těžké kulomety podél pochodové dráhy vůbec předem. Je však nasnadě, že tohoto způsobu lze užiti jen tehdy, pochodu jeme-li za vlastní frontou.

Nevýhodu pomalé pohotovosti těžkých kulometů k OPL lze částečně odstraniti použitím lehkých kulometů. Tato snaha je všeobecná a někde (v Anglii, Americe, Itálii a j.) chtějí použiti i pušek. V Americe konali jakési závody ve střelbě PL. lehkými kulomety a puškami a výsledky byly v prospěch pušek.¹⁾ Z toho by i pro nás mohlo plynouti cenné poučení.

Z tohoto přehledu plyne, že jednotky pěchoty od družstva až do praporu mají dostatečně výkonné prostředky PL. a že by tedy pro přidělení účinnějších prostředků PL. šlo jen o pěší pluk (pěší brigádu) a pak o vyšší jednotky.

Rovněž co se týče zbraně, jest jednotnost. Touto zbraní je kulomet ráže asi od 12 mm výše. To je na př. řešení a m e r i c k é. Rovněž Maďaři dali pěšimu pluku 1 rotu kulometů ráže 20 mm (Oerlikon — o 6 kusech), jež by se jistě zúčastnila i OPL. Tuto snahu — spojití v jedné zbraní, velkém kulometu — obranu proti ÚV. (OPÚV.) i OPL. — měli již ve světové válce Němci („Tank u. Flieger“) a uplatňuje se podnes. Jak jsem však již dříve vyložil v OPÚV., tyto velké kulomety v dnešním stavu se obvykle hodí jen k potírání l e h k ý c h OV. a OA., kdežto proti středním OV. je třeba zbraně mocnější.

Pěchota a chemické látky.

Chemickými látkami, jichž bylo ve světové válce používáno a jež se určité objeví na příštích bojištích, jsou plyny, umělá mlha²⁾ a hořlaviny.

Plyny mají vlastnosti smrtící, umělá mlha je prostředkem „zahalujícím“ a přináší tedy vždy jen překvapení, nebo slouží také k zajištění; hořlaviny způsobí vznícení a tím dočasnou nemožnost používati dotčených předmětů. Žádných chemických látek nebude pravděpodobně použito nezávisle na jiných zbraních, hlavně na letectvu a dělostřelectvu a v omezené míře i na pěchotě.

Budou tedy plyny obvykle vrhány letectvem anebo stříleny dělostřelectvem, podle okolností dělostřelectvem pěchoty a jen výjimečně budou vypouštěny z nádob a cisteren. Totéž bude i s mlhou a s hořlavými látkami.

Rozdíl v obou způsobech je dán vlastnostmi obou těchto zbraní. Působení dělostřelectva jest omezeno jeho dostřelem a možným trváním střelby při jisté její rychlosti. Letectvo může působiti do hloubky daleko větší a tím působiti i proti zápolí, zato však je při svém útoku omezeno jednak nosností letounů, jednak počasím a konečně nepřátelskou OPL. na celé hloubce proletovaného území. Bude tedy pěchota v blízkosti fronty hlavně ohrožována plyny střílenými nepřátelským dělostřelectvem, kdežto dále od fronty (od 10 km dále) spíše plynovými útoky nepřátelského letectva.

¹⁾ Viz Revue d'Infanterie ze srpna 1933, str. 303.

²⁾ Nečiním rozdílu mezi umělou mlhou a kouřem.

Opatření, jež proti těmto nebezpečím pěchota musí učinit, jsou v podstatě shodná. Jsou to ochranné prostředky pro jednotlivce (plynová maska), prostředky hromadné ochrany (úkryty) a prostředky pro personál ochrany proti plynům (kyslíkové přístroje, ochranné oděvy, potřebné náčiní atd.). Jinak jak k potírání nepřátelského dělostřelectva, tak i letectva třeba bráti v úvahu obvyklá opatření pro boj s nepřátelským dělostřelectvem (protibaterie, bombardování letectvem) a letectvem (OPL., letecký soubor).

V každém případě pěchota nejenže nemůže nikterak odložit plynovou výzbroj, kterou již měla ve světové válce, nýbrž bude ji musit pravděpodobně ještě rozšířit.

Co se týče použití plynů v taktických situacích, vidíme, že obránce použije hlavně plynů trvalých (yperitu), jež bude třeba vypouštět i z cisteren, kdežto útočník bude používat hlavně plynů prchavých (pikrinů a arsinů). Bude tedy obránce nucen se vyzbrojit hlavně proti plynům prchavým, útočník proti plynům trvalým. Poněvadž však dokonalý výzbroj proti yperitu předpokládá úplnou izolaci těla od vnějšího světa, znamená to, že by útočící pěchota musila dostati gumové obleky (nebo rovnocenný oblek). To má v zápětí naprostou nutnost přizpůsobiti těmto okolnostem dnešní polní stejnokroj pěchoty. Beze všeho sporu znamená používání plynů další omezení pohyblivosti útočné pěchoty. I tato okolnost tedy mluví pro útočnou vozbu, jež by projela zaplynovaným pásmem velmi rychle a tak rozvrátila obráncovu sestavu. Útočná vozidla nesmějí ovšem propouštět plyn, musí být odolná proti plynům.

Jak se uplatní v budoucí válce umělá mlha?

Útočník ji použije, aby oslepil obráncovu pěchotu a tak ji morálně oslabil. Toto oslepení obránce bude zvláště důležité, používá-li útočník OV., jež vždy vynikají nad své okolí a nemohou se k terénu zcela přimknouti a v něm zmizeti.

S vystoupením OV. období „prázdnoty bojiště“ se vlastně končí. Umělá mlha je prostředek opačného rázu než využívání terénu. Tím, že přikryje vše, co na terénu jest, zbavuje vojsko povinnosti „využívat terénu“ (obdoba boje v noci a v lesích).

Umělá mlha bude, jak řečeno, útočníkem buď střílena dělostřelectvem anebo vypouštěna letounem. V tomto případě ovšem jde dosud spíše o obranné zamlžení letounu, útočícího na př. na pochodové proudy protivníkovy.

Obránce v pohybné válce využije umělé mlhy obdobně jako útočník, tedy k zamlžení protivníka, neboť pokusy ukázaly, že výsledky takto dosažené jsou větší, než použije-li se umělé mlhy k vlastní ochraně.¹⁾ K té použije obránce mlhy zpravidla jen tehdy, chce-li zastříti svůj ústup (ať jde o pěchotu nebo OV).

Konečně bude jistě umělá mlha míti velký význam jakožto ochranný prostředek proti nepřátelským bombardováním. Je však na bíle dni, že spíše v zápolí nebo v etapě (zamlžení skladišť, dopravních uzlů atd.) než v pěchotě bitevního sledu.

Oba uvedené prostředky — plyny i umělá mlha — vyžadují k účinnému využití výhodných povětrnostních podmínek, což je jistě značné omezení jejich použití.

¹⁾ Škpt. Novotný: Umělá mlha, VR. 1933, čís. 6.

Třetí z chemických prostředků, zápalné prostředky, není, tuším, této podmínce podřízen, naopak je ve velkém větru účinnější než v bezvětří.

Ve světové válce používaly zápalných střel jak dělostřelectvo, tak i pěchota a ke konci války i letectvo.

V budoucí válce, soudím, musíme počítati s velkým použitím hořlavých bombardovacích pum, vrhaných letectvem, neboť vypalování etapy a zápolí bude prostředkem velmi účinkujícím na morálku nepřítele. Pěchoty se dotkne tento způsob boje, pokud bytuje pod střechou a táboří v lesích. Avšak v lesích rozsáhlých by vznikalo vážné nebezpečí velkých lesních požárů jen v suchých letních dnech. Snad se více dotkne jejich trénů, zejména kdyby byly motorisovány (možnost výbuchu pohonných hmot).

Avšak, a to zdůrazňuji, třeba očekávat a připravit se na velké používání hořlavých látek, pomocí jichž se bude snažiti nepřátelské letectvo doslova vypáliti protivníkovu zemi.

Jaká organizační opatření učinily armády ve věci chemických látek?

Jsou to jednak ochranná opatření proti plynům — organizace zvláštních jednotek, jejichž úkolem je rozpoznávání a čištění zaplňovaných prostorů — jednak opatření pro používání umělé mlhy — mlhové čety u pěších pluků (v Německu t. zv. „Gaszug“). Zdá se, že bude třeba k těmto oddílům připojiti ještě „jednotku vojenských hasičů“ k hašení požárů v ubytování.

Ulehčení pěchoty.

Vývojem, jímž pěchota od r. 1914 prošla a jenž je vyznačen hlavně složitější a těžší výzbrojí, změnilo se též zatížení pěšáka i jednotek. Do světové války šly evropské pěchoty zatíženy asi takto:¹⁾

Francie	27 kg
Německo	27 $\frac{1}{4}$ kg
Spojené státy	22 kg
Rakousko-Uhersko	25 $\frac{1}{4}$ kg
Italie	34 kg
Anglie	27 $\frac{1}{2}$ kg
Srbsko	33 $\frac{1}{4}$ kg
Bulharsko	29 $\frac{3}{4}$ kg
Řecko	30 $\frac{1}{2}$ kg
Japonsko	32 kg

Přidáním ručních granátů, střeliva pro samočinné zbraně, přilby, plynové masky a j. zvýšilo se toto osobní břemeno pěšákovo ve všech armádách přes 30 kg a dosáhlo 40 kg, ba téměř až 50 kg.

Poněvadž pokusy konané různými státy a badateli (Německo, Francie, Rak.-Uhersko) ještě před válkou se shledalo, že nejvyšší zatížení pěšákovo by nemělo přesahovati asi $\frac{1}{3}$ jeho tělesné váhy, vychází z toho jakési průměrné nejvyšší zatížení 26—28 kg. Byla tedy válečná pěchota přetížena. V poválečných letech se téměř ve všech armádách přistoupilo k odlehčení pěchotě, neboť je více než zřejmé, že byla-li by pěchota zatížena tak jako ke konci světové války, veškeré snahy o „pohybnou válku“ by se ukázaly marnými vidinami. Na pohybnou válku pěšák nesoucí břemeno přes 30 kg prostě nestačí.

¹⁾ Podle „Esercito & Nazione“ 1926, str. 335.

Jak se projevují snahy o odlehčení pěchotě?

Lze říci, že řešení této otázky — jako ostatně všech — má několik stupňů, od nejmírnějšího po krajní.

Lze je vypočísti asi takto:

a) břemeno pěšákovo je snižováno vypuštěním některých součástek výstroje a výzbroje, odlehčením jiných; lepším uspořádáním nosného zařízení; rozložením téhož břemene na několik mužů;

b) dočasným přidělením dopravních prostředků pěším jednotkám na dopravu jejich osobního břemene před vykonáním větších pohybů, při čemž břemeno pěšákovo zůstává jinak nezměněno;

c) odložením některých částí výstroje na vůz, jenž jest jednotce (zpravidla rotě) trvale přidělen. Tento výstroj je vojínu vydáván teprve v čas potřeby (prádlo, příkrývka, záložní dávka a j.). Tím jeho výstroj je trvale poněkud snižen. Dočasně může býti kromě toho tento snížený výstroj dopravován na přidělených prostředcích jako za b);

d) systemisováním „dopravního trénu“ (motorisovaného) ve vyšší jednotce, jenž dopravuje celé břemeno pěšákovo při každém pohybu a dodává mu jeho osobní zavazadla večer asi tak, jako je mu dodávána strava. Pohyb těchto „dopravních trénů“ řídí štáb vyšší jednotky;

e) naložením pěchoty na dopravní prostředky dočasně přidělené (zpravidla auta) a převezením na nové místo určení. Tento způsob, hodně používaný ve světové válce, kde tak byly dopravovány celé pěchoty vyšších jednotek, má tu nevýhodu, že oddělí dočasně pěchotu od jejího trénu a od ostatních zbraní (hlavně dělostřelectva). Proto se dnes uvažuje o tom, jak čeliti této nevýhodě a je snaha

f) pěchotu motorisovati, t. j. celou pěší jednotku dopravovati na motorových vozidlech, co možná terénních. Tato snaha je přirozeným doplňkem t. zv. „mechanisace“, t. j. vésti boj jen útočnou vzbou, při čemž by pěchota šla jen obsaditi a brániti dobytý terén. Je pak nashodě, že by taková pěchota musila být velmi lehká — a k tomu je třeba, aby nenesla mnoho výzbroje — nevyčerpaná předchozími pohyby — a proto musí býti vedena — a aby své věci měla po boji co možná blízko — na motorických vozidlech, jež se mohou přemísťovati rychle i mimo cesty.

Je pochopitelné, že motorisace pěchoty nebude pravděpodobně moci v žádném státě obsáhnouti celek pěchoty, nýbrž že se omezí na několik jednotek — pěších pluků, snad i divisí nebo jejich částí, jako kul. roty, pěch. baterie a p. — kdežto valná část pěchoty bude míti dnešní organizaci;

g) konečně k odlehčení pěchotě lze počítati i snahy o zásobování střelivem v boji pomocí motorických vozidel, chráněných pancířem proti střelám a upravením polního stejnokroje, aby vyhovoval názorům a směrům dnešní občanské společnosti.

Výsledkem těchto snah je v některých armádách radikální snížení pěšákova břemene (na 23—26 kg), nová vhodná úprava polního stejnokroje (Anglie, Švédsko, Německo), upravení předpisů o dopravě jeho břemene atd.

Ovšem všechna tato opatření — zdá se mi — nemohou změnití poznatek, který jsme učinili o nemotornosti a rychlém vyčerpání dnešní pěchoty, neboť obě souvisí těsně s povahou dnešní výzbroje a boje.

I když je pěšáku ulehčeno a zbraně některých jednotek (kulometných, minometných a dělových) jsou vezeny, přece jen přijde chvíle, kdy

je nutné, aby tyto zbraně dopravovali pěšáci, a to zpravidla cestou necestou (přiblížování). To vyčerpává.

A to by, zajisté, vyčerpalo na př. i motorisovanou pěchotu, kdyby byla — nepřátelským letectvem, dělostřelectvem nebo jezdeckem — donucena opustiti předčasně své vozy a jíti několik kilometrů terénem.

Tím spíše však by byla vyčerpána a pohybu neschopna pěchota armád, jež by výše uvedená opatření pro ulehčení pěšáka neučinily. Proto jest otázce odlehčení pěchotě přičítána všude velká důležitost.

2. Doplnování pěchoty.

Úvahu o doplňování pěchoty chci napsati se dvou hledisek; s hlediska doplňování pěchoty v armádě a s hlediska doplňování pěchoty národem.

První hledisko nás vede spíše k posouzení poměru početnosti pěchoty v armádě roku 1914 a dnes, a druhé k posouzení spíše morálního stavu pěchoty a myšlenek, jež jsou podkladem jejích vojáckých ctností.

Pěchota v armádě.

Úkaz, který jsem vyvodil v úvaze o přeměně vnitřní stavby pěchoty a jenž se jeví v snížení počtu úderníků v pěších jednotkách, se projevuje i v poměru početnosti pěchoty v armádě. Kdežto r. 1914 pěchota měla 80% celkového počtu armády, ve válce tento poměr klesl v neprospěch pěchoty na 60, ba na 50% a na tomto poměru je ještě dnes.

Lze říci, že přestavba armády ve směru technickém šla na újmu početnosti pěchoty. To se projevilo postupně v snížení počtu jednotek malých i vyšších.

Pěší četa předválečná měla 60 mužů, poválečná má nyní průměrně 40—50.

Pěší rota měla 250 mužů, dnes 140—200.

Prapor z 1000—1100 mužů klesl na 800 mužů.

Čtyřplukové divise se změnily v tříplukové a dnes dokonce někde i v smíšené brigády, to znamená, že proti 12.000—16.000 pěšáků pěší divise předválečné může dnešní divise postavit jen asi 8000, nejvýše 10.000 mužů.

Které závěry máme z tohoto stavu věci vyvoditi? Máme snad litovat, že v dnešní armádě je pěchota méně početná, než bývala?

Zajisté, že nikoliv. Válka byla vždy vedena prostředky a zbraněmi dotčené doby a tak byla odleskem kulturního stavu a snažení lidstva. Dnes žijeme v době techniky; válka bere na sebe tudíž technický ráz a vede se „materiálem“.

Světová válka nad slunce jasně prokázala, že bojovati „lidmi proti materiálu“, jak k tomu byly nuceny armády států, jejichž průmysl byl nedokonalý (na př. Ruska, Rumunska, Turecka, Bulharska a konečně i Rakousko-Uherska), znamená plouti proti proudu.

Předčasné vyřazení Ruska ze světového zápasu, porážka Rumunska, zhroucení Bulharska a Turecka má v této okolnosti své hlavní příčiny. Není tedy příčiny, proč bychom měli nějak litovati „ztechničtění“ armády a zmenšování počtu pěchoty.

Ale ovšem bylo by hrubou chybou omezit počty pěchoty v armádě, jež takové podpory materiálem nemá. Taková armáda bez materiálu a ještě se slabou pěchotou bude slába dvojnásobně.

Bude snad užitečné, dáme-li si ještě druhou otázku, zkrátí-li totiž toto „zprůmyslovění“ války její trvání, čili nic. Odpověď jest obtížná.

Ve světové válce bylo postupně uvedeno na bojiště několik nových zbraní: plyn, podmořské čluny, tanky, velké letectvo, nehledě ani k začátku války, kde na straně ústředních mocností vystoupilo hrubé a těžké dělostřelectvo, proti němuž nemohla dohoda postavití rovnocenného soupeře.

Avšak ani hrubé ani těžké dělostřelectvo, ani plyn a podmořské čluny nebyly s to způsobiti tak veliké porušení rovnováhy sil, že by rozhodnutí padlo dříve, než protivník nalezl odvetný prostředek, jímž by mohl zbrani protivníkově čeliti. Přispělo k tomu i to, že při taktickém použití nového bojového prostředku je vždy nejistota o výkonu, který lze od něho očekávati. Jeden byl zasazen s velikými nadějemi, jež výsledek nepotvrdil (na př. podmořské čluny), druhý naopak s pochybnostmi, jež výsledek předčil (na př. plyn). Tím v prvním případě bylo přivedeno zklamání, v druhém ztráta překvapení.

Co se tanků týče, byly Němci podečňovány a jest opravdu otázka, zvítězila-li Dohoda tím, že je uvedla ke konci války na bojiště ve velkém množství, nebo byla-li by zvítězila i bez nich za pomoci americké posily, kterou vznikla tak obrovská převaha sil na straně Dohody, že porušila rovnováhu, kterou dosud nebylo lze porušiti. Tuto domněnku ospravedlňuje okolnost, že se porážka středních mocností vlastně projevila nej dříve ne na západě, kde jich bylo použito, nýbrž na Balkáně a v Turecku.

Konečně, co se týče letectva, jsou názory (gen. Douhet a j.), že příští válku bude lze pomoci letectva (bombardovacího) rozhodnouti v několika dnech působením na zápolí (hlavní město, dopravní uzly, průmyslová střediska), takže protivník se vzdá dříve, než dokončí mobilisaci. Proti tomu stavějí odpůrci výsledky, dosažené letectvem ve světové válce. Ty, přes velmi početná letectva, nebyly rozhodující. Ani letectvo, ani loďstvo nepřivedly rozhodnutí a tím konec války, nýbrž operace pozemní.

Jsou-li tato pozorování správná, nelze nikterak říci, že materiál způsobí zkrácení války.

Lze jen říci, že mezi protivníky, kteří mohou vésti válku materiálem, materiál mění její povahu — a nic víc. Ba právě naopak, lze se domnívati, že mezi rovnocennými protivníky působí materiál spíše prodloužení války tím, že umožňuje na bojišti úsporu lidí.

Ztráty, jež utrpěly armády v jednotlivých obdobích bitev, se celkem zmenšují v tom poměru, jak se zvyšuje používání materiálu. To lze zejména tvrditi o útočné vozbě. Ovšem, kde se střetnou protivníci materiálně na různém stupni stojící, působí materiál a technika beze všeho sporu na zkrácení války. Příklady toho byly již uvedeny.

Válka materiálu působí však nepříjemně dvojím směrem: morálně a finančně. Materiální válka dnešní a zejména používání kulometů, plynů, letectva a útočné vozby vyčerpává neobyčejně protivníky, hlavně však jejich pěchotu, duševně. Současně však bude přímo hrůzám války — letectvu a plynům — dán celý národ, čímž vznikne ještě rychlejší ztráta morálních sil, zejména u národů, které snadno podléhají cizí propagandě. Soudím tedy, že i budoucí válka — jako minulé — bude opět — mezi protivníky přibližně stejně vybavenými a silnými — zápasem v úli a nejen materiálu.

Ale rovněž finanční stránka bude míti důležitou úlohu. Válka technická je nutně válkou drahou a vyžaduje k svému vedení peněz a prostředků.

Odtud bude to namnoze buď zhroucení vůle nebo zhroucení hospodářské, jež způsobí v budoucnosti zakončení války ještě dříve, než nastane zhroucení vojenské.

Pěchota v národě.

Pokusme se nyní popatřit na dnešní pěchotu s hlediska stavu národního celku, z něhož je doplňována. Je třeba hned říci, že toto hledisko bývá velmi často zanedbáváno. Neprávem, jeť přece armáda — a tím i pěchota — v svém smýšlení a celkovém uspořádání beze všeho odporu odleskem národního celku, jímž je postavena.

Jaké jsou tedy poměry v pěchotě 1914 a dnešní?

Pěchoty z r. 1914 jsou postaveny na myšlence služby vlasti a národu.¹⁾ Válku vedou dnes národové a byly to tedy „národní pěchoty“, jež se na bojišti utkaly.

Válka světová nesmírným napětím, jež národové musili vyvinouti, změnami hospodářskými, které si po dobu svého trvání vynutila (blokáda středních mocností), porušením rovnováhy hospodářské a mravní, jež vzniklo obrovskými ztrátami na lidech i majetku, změnami vládních soustav atd., způsobila změny ve smýšlení i složení národních společností, kteréžto změny se dotýkají i složení armády. Místo myšlenky národní a vlastenectví, jež byly hybnou pákou a jednotící páskou armád světové války, dostala se k slovu myšlenka třídní sounáležitosti, jež v svém provádění značí protivu myšlenky národní. Některé státy, na př. Rusko, povznesly tuto novou myšlenku na svůj štít. Jiné, na př. Itálie a Německo, se snaží rozdělenou národní společnost znovu shromáždit pod národní prapory. Konečně třetí zůstávají ještě v stavu nerozhodnosti, na polovic jsou oddáni myšlence národní, na polovic myšlence třídní.

Který důsledek má a bude ještě míti tento stav na armády a na pěchoty?

Zřejmě zde musí býti soulad mezi myšlenkami, jimiž se řídí národ i armáda.

Proto v Rusku armáda, třebaže je založena na všeobecné branné povinnosti, je svou povahou třídní.

V Itálii a v Německu jednota armády zajištěna tak, že přívrženci třídního směru byli učiněni neškodnými (vypovědění, zavření do táborů, strany rozpuštěny atd.)

U armád třetí skupiny je situace nejasnější. Poněvadž však podle výroku gen. Maud'huyho „jen národové vlastenečtí mohou míti dobrou pěchotu“, lze míti za pravděpodobné, že u národů, rozdělených na vyznače obou těchto myšlenek, bude pěchota v krizi, nemohouc se opřít o žádnou z nich. Kdyby se takovýto stav měl prodloužit, státy tohoto třetího druhu by byly pravděpodobně postupně přivedeny ke změně své armádní soustavy a byly by asi nuceny nahraditi všeobecnou brannou povinnost, jež vede právě k vytvoření národní armády, v tomto případě nedosti dobře možné, armádou z povolání. Je pochopitelné, že by tato armáda byla malá.

3. Délka služební doby a výcvik pěchoty.

Kdežto sledovat technický pokrok pěchoty a změny organizační je poměrně snadné, nelze to říci o délce služební doby a o vojenské soustavě, jež s ní je spojena. Rozhodují tu mnohem více vlastnosti národů a složení

¹⁾ V pojetí svobodných národů jest pojem „národ“ roven pojmu „stát“.

i umístění států, takže při stejné celkem výzbroji vidíme i u států spolu sousedících různé vojenské soustavy a různou délku vojenské služby.

Kdežto však před světovou válkou byla alespoň u hlavních evropských mocností délka služební doby přibližně stejná, totiž 2—3 léta (vyjímajíc státy severské, Švýcarsko a též Belgii, které měly službu 15měsíční), byla po světové válce tato jednomyslnost v nazírání na délku služební doby značně porušena.

Dnešní evropské armády lze roztržiti, tuším, do tří skupin:

a) armády s dlouhou služební dobou (námezdné): anglická, německá, rakouská, maďarská, bulharská; jenže, jak známo, rakouská i maďarská armáda přechází k všeobecné branné povinnosti se zkrácenou služební dobou;

b) armády se služební dobou až dvouletou: ruská, italská, polská, španělská, jugoslávská, rumunská, též československá a částečně i francouzská;

c) armády se služební dobou jednoletou nebo kratší: Francie, Belgie, Holandsko, Švýcarsko a státy skandinávské.

Vidíme tedy celkem většinu evropských armád založenu na služební době kratší než před válkou.

V čem je třeba vidět příčinu snahy zkracovat služební dobu?

Jednou z předních příčin byla najisto všeobecná poválečná únava, někde naděje, že válka světová značí přelom v dějinách lidstva, jež bude napříště své spory vyrovnávat smírným způsobem; dále velké zadlužení evropských států, jež způsobila válka. Ale hlavní příčiny, zdá se, jsou rázu sociálního a hospodářského. Socialismus má v svém programu vojenském zřízení milice, a poněvadž Evropa poválečná beze sporu, jak jsem již výše řekl, stojí ve znamení myšlenek třídních, vidíme, že se všeobecně vliv socialismu projevuje zkracováním služební doby (jak známo, konečná soustava naší armády je podle branného zákona rovněž milice).

Co se týče vlivu hospodářského, přinesla světová válka změnu v hospodářském složení společnosti i v povinnostech státu k občanům v takové míře, že se to dotýká i armád. Jednak donutila státy se slabým průmyslem, že se vesměs starají o rozvinutí svého průmyslu — snaží se o jistý stupeň hospodářské soběstačnosti, nutné k obraně státu. Tím vzniká u států dosud průmyslových jednak nutnost omezit své národní průmysly, dosud zařízené na vývoz (Amerika, Anglie, Německo a též Československo), jednak obrovským používáním strojů místo lidí, kterých bylo třeba k vedení války, jsou vyřadováni z práce lidé, kteří bez prostředků k živobytí připadají na starost státu.

Vznikají takto armády dvě — armáda vojenská a armáda nezaměstnaných, nebo jinak říkajíc armáda civilních pracovníků vydržovaných státem. Avšak vydržovati dvě armády je velmi obtížné i bohatým státům, protože jsou světovou válkou zadluženy. Odtud snaha a nutnost omezovat vojenský rozpočet, což se jeví též zkracováním služební doby.

Jde nyní o to, přivést tuto snahu o zkrácení služební doby do vztahu s potřebami výcvikovými.

Viděli jsme, že se pěchota svou výzbrojí, vlivem vystoupení letectva, plynů a útočné vozby, stala zbraní složitější a pracující za těžších podmínek než dříve.

Z toho plyne závěr, že tato pěchota vyžaduje k svému nácviku většího úsilí než pěchota z r. 1914. Poněvadž lidské síly i schopnosti jsou omezené, je též jasné, že by složitější výzbroj a složitější vedení boje vyžadovalo prodloužení služební doby neb alespoň ne její zkracování.

Při tom sluší zdůrazniti, alespoň pro naše poměry, že pěchota je stále považována za zbraň se snadným poměrně výcvikem, které lze bez obav trochu té služební doby ubrati. Pravými technickými zbraněmi jsou dělostřelectvo a ovšem letectvo s technickým vojskem. Je pochopitelné, že rozpor mezi délkou služební doby a potřebami výcvikovými byl brzy postřehnut a že byly vysloveny názory, na př. německým generálem Seecktem, že budoucí armáda bude armádou kvalitní, tudíž s dlouhou služební dobou, námezdní a poměrně malou. Vedle ní by byla druhá armáda — miliční, jež by armádu operační podporovala a doplňovala.

Co říci k těmto názorům?

I když snad jsou velmi odůvodněny s hlediska vojenského, hlavně s hlediska některých druhů zbraní, jako letectva a útočné vozby, zdá se mi, že nejsou podepřeny ani nynějším řádem lidské společnosti ani cíli jednotlivých národů.

Socialismus uvádí do vlády států nejširší vrstvy lidové, a poněvadž jim za toto právo musí po nějakém čase uložit i povinnosti, musíme se domnívat, že armády, jež vytvoří, budou stále ještě početné.¹⁾ Poněvadž s jedné strany letectvo může přinést boj i do zápolí, zúčastní se příští války doslova celý národ. Mírová armáda bude jakýmsi kvasem, jenž umožní přechod národa z života občanského do života válečného a jenž bude pak tvořit v takto zmobilisovaném národě pevný bod v t. zv. „operační armádě“.

Nejlepším dokladem proti názoru, že armády blízké budoucnosti budou námezdní, je právě armáda německá, t. zv. „Führerheer“.

Komu by měla býti vůdcem, ne-li národu?

I Němci tedy půjdou do boje s armádou, jež bude daleko větší než armáda mírová a bude prostoupena prvky méně hodnotnými — miličními.

Musíme být ostatně připraveni na to, že Německo, právě tak jako Maďarsko a Rakousko, nahradí svou armádu s dlouhodobou službou armádou, stojící na všeobecné branné povinnosti, se služební dobou nejmeně jednoletou.

Plyne tedy z toho snad, že vskutku budou mírové armády evropských států, zejména těch, co již provedly zásady socialismu, soustavy miliční?

Zajisté, že nikoli, neboť lidský rozum vždy touží udržeti rovnováhu mezi úkolem a prostředky a tak brzy odpovědní činitelé seznali, že zkrácená služební doba dokonce nestačí na výcvik dobrého vojska. Vzniká všeobecně snaha přenést části výcviku, jež až dosud byly konány v kasárnách, do života občanského. Vzniká t. zv. branná výchova mládeže, jíž se má aspoň čelit nedostatečně dlouhému pobytu občanů pod prapory.²⁾

¹⁾ Teprve kdyby socialismus povýšil jednu část národa nad druhou a vytvořil ze svých stranníků privilegovanou kastu, mohli bychom snad předpokládati, že by nastaly vážné změny v armádních soustavách evropských.

²⁾ Branná výchova není ovšem jen nutností vojenskou, nýbrž též přirozeným a organickým článkem strannických milic, zasazeným jen do potřeb národa podle jeho cílů.

Kromě toho vidíme, jak velké státy, jež provedly reformy lidské společnosti, jako Rusko, Německo a Itálie, nikterak nezavedly milice ani nepřijaly vojska námezdního, nýbrž ponechaly si armády s dostatečně dlouhou služební dobou a vedle nich vytvořily milice buď třídní, jako v Rusku, nebo stranicko-národní, jako v Itálii a v Německu.

Jádrem těchto milic je arci pěchota. Jsme tedy dnes v období dvojí pěchoty, armádní a miliční: jedním z úkolů této druhé bude jistě též doplňovat řady pravidelné armády.

Který praktický závěr vyvodíme z tohoto poznatku pro organizaci a výzbroj pěchoty?

Sám bych viděl plynouti z dnešního stavu pro organizaci a výzbroj pěchoty dvojí důsledek, a to:

jednotky pěchoty musí býti tak organisovány, aby se v nich mohla uplatnit dělba práce neboli „specifikace“ výkonu, neboť poměrně krátká služební doba nestačí, aby byl pěšák naučen zacházeti se všemi zbraněmi, jež pěchota má;

zbraně, jimiž pěchota bude vyzbrojena — a jichž, jak jsme viděli, je již tolik druhů — musí býti zcela jednoduché. Kulomety, jež jsou současně lehké a těžké, střelí plnou střelou i granáty, jsou proti cílům pozemním i proti letounům, a děla, jež mají dvě i tři hlavně, budou asi příliš složitými nástroji pro pěchotu s krátkodobým výcvikem.¹⁾

Jinými slovy, jde o to, usmířit a vyrovnat nějak rozpor, jenž vzniká mezi složitostí výzbroje dnešní pěchoty a mezi délkou služební doby.

Řešení jsou dvě:

buď se snažíme snížit počet druhů zbraní tím, že téže zbraně může býti použito k několika úkonům, t. zv. „jednotná výzbroj“ (na př. puška a kulomet k vrhání granátů),

nebo tím, že přijmeme pro každý výkon zvláštní zbraň, a jednotky organisujeme podle bojových prostředků (specifikace jednotek).

První způsob je výhodný materiálně a lze říci i organizačně (jednotky jsou soběstačné). Vyžaduje však, aby se vojín naučil několika úkonům, a organizace jednotek je složitá. Je to tedy způsob, vhodný pro pěchotu s dlouhou služební dobou.

Druhý způsob ukládá vojínovi málo, zato však vyžaduje výborného velitelského sboru a jest i mobilisačně a pro doplňování dosti křehký (každý vojín umí jen něco, není zaměnitelný). Soudím však, že pro pěchotu s krátkou služební dobou je tento způsob vhodnější než první, a pokud moderní pěchoty mají výcvik krátkodobý, je třeba pro ně dáti přednost způsobu druhému.

(Příště dále.)

¹⁾ Proto na př. se zdá vhodnou organizace polské čety, v níž granátníci tvoří samostatné družstvo; proto nesouhlasím se škpt. gšt. Sommem, co se týče nouzového podstavce k lehkému kulometu pro každou pěší četu a přidání granátometů lehkým a velkým kulometům.